

**VALTIOVARAINVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 38/2001 vp**

Valtioneuvoston selvitys valtioneuvoston kannanotosta EU:n vuoden 2003 budjetin painopisteistä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 23 päivänä marraskuuta 2001 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten valtioneuvoston selvityksen valtioneuvoston kannanotosta EU:n vuoden 2003 budjetin painopisteistä (E 115/2001 vp).

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan kaikissa jaostoissa.

Asiantuntijat

Asiaa valiokunnassa käsiteltäessä on ollut kuultavana

- budjettineuvos Rauno Lämsä, valtiovarainministeriö.

Hallinto- ja tarkastusjaostossa ovat olleet kuultavana

- tutkija Eva Varis, ulkoasiainministeriö
- aluekehitysjohtaja Antti Uusi-Hakala, sisäasiainministeriö.

Verojaostossa on ollut kuultavana

- budjettineuvos Rauno Lämsä, valtiovarainministeriö.

Sivistys- ja tiedejaostossa ovat olleet kuultavana

- johtaja Jaana Palojärvi, opetusministeriö
- kv-asiain sihteeri Sami Kantola, Allianssi ry.

Maatalousjaostossa ovat olleet kuultavana

- ylitarkastaja Marja Kokkonen, maa- ja metsätalousministeriö
- jaostopäällikkö Jouko Nieminen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Liikennejaostossa on ollut kuultavana

- taloussuunnittelija Jaana Kuusisto, liikenne- ja viestintäministeriö.

Kauppa- ja teollisuusjaostossa ovat olleet kuultavana

- budjettisihteeri Martti Salmi, valtiovarainministeriö
- ylijohdaja Taisto Turunen, ylitarkastaja Tapio Laamanen, ylitarkastaja Heidi Vuori-Karvia ja projektipäällikkö Tero Kuitunen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- ryhmäpäällikkö Tero Lausala, Finpro.

Asunto- ja ympäristöjaostossa ovat olleet kuultavana

- talousjohtaja Oili Hintsala ja neuvotteleva virkamies Martti Poutanen, ympäristöministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Suomen yleisiä lähtökohtia vuoden 2003 budjetin valmistelussa ovat budjettikurin noudattaminen ja rahoituskehysten kunnioittaminen. Suomi kiinnittää huomiota vuosina 2000 ja 2001 ilmenneeseen varojen merkittävään alikäyttöön ja esittää, että komissio selvittäisi alikäyttöön vaikuttaneet syyt ja laatisi tämän pohjalta toimenpidesuunnitelman asian korjaamiseksi. Vuoden

2003 budjetti tulisi mitoittaa todellisten menotarpeiden pohjalta. Suomen näkemyksen mukaan vuoden 2003 budjettivalmistelussa tulisi korostaa EU:n uuden elinkeinopolitiikan ja tietoyhteiskunnan kehittämistä, laajentuvan unionin lähialueiden määrätietoista tukemista sekä maaseudun kehittämisen voimistamista. Lisäksi tulisi panostaa unionin energiapolitiikkaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleiset lähtökohdat

Valiokunta pitää erittäin myönteisenä sitä, että Suomi pyrkii vaikuttamaan hyvissä ajoin EU-budjetin painopistealueiden määrittelyyn. Näin Suomen näkökohdat voidaan ottaa entistä paremmin huomioon.

Valiokunnan mielestä budjettimenettelyssä on syytä kiinnittää huomiota valtioneuvoston kirjelmässä esitetyin tavoin yleiseen budjettikuriin ja rahoituskehysten asettamiin rajoihin.

Valiokunta pitää perusteltuna myös sitä, että kahtena perättäisenä vuonna syntyneen menojen alikäytön syyt selvitetään ja otetaan budjetin jatkovalmistelussa huomioon. EU-budjetin noin 60 miljardin markan vuosittaisesta ylijäämästä jäsenvaltioille aiheutuva korkotappio on huomattava. Suomelle palautuva osuus on tänä vuonna arviolta 450—500 miljoonaa markkaa, ja siitä aiheutuva laskennallinen korkotappio 4 prosentin korkokannan mukaan 18—20 miljoonaa markkaa. Tarkasteluun tulee ottaa myös hallinnollinen menettely budjetoinnin läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja tarpeettoman hallinnollisen jäykkyyden ja väärinkäytösten poistamiseksi.

Vuodelle 2003 valitut neljä painopistealuetta ovat tärkeitä ja perusteltuja Suomen kannalta myös taloudellisessa mielessä. Suomella on viireillä tai valmius käynnistää painopistealueilla tärkeitä hankkeita, joihin saatava EU-tuki vähentää kansallisen rahoituksen tarvetta. Hank-

keista merkittävin on maatalouden ympäristötuen jatko. Omana kysymyksenään tulisi lisäksi selvittää, voidaanko pohjoisen ulottuvuuden hankkeiden rahoitusta edistää nykyistä paremmin omalta budjettimomentilta.

Koulutuksen, tieteen ja kulttuurin osalta valiokunta toteaa, että vuonna 2003 budjetista rahoitettavat ohjelmat ovat jatkuvia, joten erillisratkaisuja ei tarvita. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että komissio on kuluvan vuoden marraskuussa esitellyt unionin nuorisopolitiikkaa koskevan valkoisen kirjan. Asiakirja käsittelee mm. nuorten osallistumista päätöksentekoon, kansalaisoppimista, työllisyyttä sekä liikkuvuuden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä. Asiakirjan pohjalta tehtävien päätösten toimeenpanon vaatimat voimavarat tulee huomioida budjetin yksityiskohtaisessa valmistelussa.

Valiokunta painottaa sitä, että World Antidoping Agencyn toiminta turvataan.

1. Uuden elinkeinopolitiikan ja tietoyhteiskunnan kehittäminen

Suomi on valinnut EU:n vuoden 2003 budjetin ensimmäiseksi painopistealueeksi uuden elinkeinopolitiikan ja tietoyhteiskunnan kehittämisen. Valinta on perusteltu sekä Suomen että EU:n kannalta: Paavo Lipposen II hallituksen elinkeinopolitiikan tavoitteena on turvata talouskasvu, parantaa työllisyyttä ja monipuolistaa tuotantorakenteita sekä tehdä Suomesta kil-

pailukykyinen toimintaympäristö koti- ja ulkomaisille investoinneille. EU puolestaan on asettanut strategiseksi tavoitteekseen Lissabonin huippukokouksessa tehdä EU:sta maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous vuoteen 2010 mennessä. Näiden tavoitteiden toteuttaminen edellyttää uusia elinkeinopoliittisia panostuksia.

Lissabonissa päätettiin myös kokonaisvaltaisesta strategiasta, jonka tavoitteena on kehittää tietoyhteiskunta- ja T & K -politiikkaa, nopeuttaa kilpailukykyä ja innovaatioita edistävää rakenneuudistusta ja toteuttaa sisämarkkinat ja valmistella sillä tavoin siirtymistä tietopohjaiseen talouteen ja yhteiskuntaan.

EU:n asettama tavoite on kunnianhimoinen. EU on tällä hetkellä jäljessä Yhdysvaltoja tietoyhteiskunnan rakentamisessa yleisesti, ja Euroopan sisällä on suuria jäsenmaiden välisiä eroja. EU:n laajeneminen asettaa sekin vaateensa kehitykselle. Myös näistä syistä tietoyhteiskunnan kehittäminen on luonteva painopiste seuraavien vuosien aikana. Tietoyhteiskunnan kehittäminen on tärkeää myös liikenteen näkökulmasta, sillä tietoyhteiskunnan palveluita voidaan hyödyntää liikenteeseen liittyvässä teknologiassa (esim. liikenteen telematiikka ja älykkäät liikenneverkot).

Tähänastiset tulokset käynnistetyistä tietoyhteiskuntahankkeista ovat siksi vähäisiä, että kehitystyö on tarpeen edelleen. Tukholman huippukokouksessa maaliskuussa 2001 komissio tarkasteli eEurope-ohjelman vaikutuksia tietoyhteiskuntaan ja julkisen hallinnon uudistamiseen ja määritteli kahdeksan lisähuomiota vaativaa kysymystä. Näitä ovat esimerkiksi tietotekniikkaa hyödyntävä oppiminen ja työnteko, sähköinen kaupankäynti, syrjäytymisen ehkäisy, sähköinen hallinto ja verkkojen tietoturva.

Asettamalla tietoyhteiskunnan kehittäminen painopistealueeksi edistetään myös sellaisia asenteita, joilla voidaan markkinoida tietoyhteiskuntaa ja näyttää poliittista suuntaa eEurope- ja eEurope+ -kaltaisten hankkeiden toteuttamiseksi tuloksellisesti. Näin voidaan edistää vuonna 2000 hyväksyttyä eEurope-toiminta-

suunnitelman tavoitetta tuoda tietoyhteiskunnan hyödyt kaikkien eurooppalaisten ulottuville.

Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että EU:n budjetin painotuksissa otetaan huomioon myös eEurope-tyyppisten hankkeiden riittävä resursointi ja turvataan julkisen vallan tietoverkkopalveluiden tuottamisen edellytykset.

EU:n talousarvion tietoyhteiskuntaa tukevista määrärahoista noin 90 prosenttia on kohdistunut tekniseen infrastruktuuriin ja sen kehittämiseen. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että erityisesti sisältötuotantoon panostamisen tulee olla keskeinen prioriteetti ja digitaalisen sisällön tuottaminen tulisi näkyä talousarviossa selkeästi.

2. Laajentuvan unionin lähialueiden tukeminen

Raja-alueohjelma, pohjoinen ulottuvuus. Laajentuvan unionin lähialueiden tukeminen sopii hyvin vuoden 2003 painopistealueeksi, sillä laajentumista valmistelevat viime hetken toimenpiteet ajoittuvat vuodelle 2003, mikäli EU laajenee Göteborgin Eurooppa-neuvoston asettamien tavoitteiden mukaisesti vuonna 2004.

Hallitus lähtee kannanotossaan siitä, että EU:n laajentuminen muuttaa unioniin rajoittuvien maiden ja alueiden asemaa, jolloin laajentuvan unionin lähialueille kohdistuvaa rahoitusta tulisi lisätä. Vaikka unionin ehdokasmaat ovat edistyneet huomattavasti talouksiensa nykyaikaistamisessa viime vuosina, nykyisten jäsenvaltioiden ja ehdokasmaiden välinen taloudellinen kuilu on edelleen suuri. Komission tekemän analyysin mukaan myös ehdokasmaita reunustavat alueet Saksassa, Itävallassa, Kreikassa, Italiassa ja Suomessa eroavat toisistaan voimakkaasti sosioekonomiselta kehitystasoltaan ja kilpailukyvyltään. Myös työttömyyden vaihtelut näillä alueilla ovat huomattavan suuret.

Suomi on lähtenyt siitä, että olennaista on turvata Tacis-ohjelman pohjoiseen suuntautuvan ja raja-aluerahoituksen riittävyys. Erityisesti on pidettävä huolta koko Tacis-ohjelman riittävästä alueellisesta kohdentumisesta Venäjän luoteisosaan eli lähialueellemme. Tacis-ohjelman kes-

keinen osa laajentuvan unionin lähialueiden kehityksen kannalta on sen raja-aluekomponentti CBC. Panostusten lisääminen asteittain tälle raja-aluekomponentille on juuri nyt ajankohtainen.

Nizzan ja Göteborgin Eurooppa-neuvostot pyysivät komissiota ehdottamaan ohjelmaa raja-alueiden kilpailukyvyyn vahvistamiseksi silmällä pitäen erityisesti tulevan laajentumisen näille alueille aiheuttamia lyhyen aikavälin vaikutuksia. Komissio esitti kuluvaan vuoden heinäkuussa tiedonannon laajentumisen vaikutuksista ehdokasvaltioiden naapurialueille. Tiedonannossa ehdotetaan rahoitusvaikutuksiltaan yhteensä 195 miljoonan euron toimenpiteitä näiden alueiden hyväksi vuosina 2003—2006. Näistä merkittävimmät koskisivat TEN-liikenneverkkojen, Interreg-ohjelmien sekä Youth-nuoriso-ohjelman kautta toteutettavia hankkeita.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan budjettineuvostossa marraskuussa neuvosto ja Euroopan parlamentti pääsivät sopuun raja-alueohjelman vahvistamisesta siten, että komission esityksen lisäksi toteutetaan suuruudeltaan yhteensä 65 miljoonan euron toimet raja-alueiden kehityksen edistämiseksi. Suomesta tulevan raja-alueohjelman rahoituksen piirissä ovat hakijamaa Viron vastaiset alueet eli Uudenmaan ja Etelä-Suomen suuralueet (ns. NUTS II -taso). Suomen alustavan kannan mukaisesti valtiovarainvaliokunta tukee raja-alueohjelman vahvistamista ja pitää budjettineuvostossa saavutettuja tuloksia Suomen kannalta myönteisinä.

Lähtökohtana laajentuvan unionin lähialueille kohdistuvan rahoituksen lisäämisessä ovat nykyiset rahoitusinstrumentit. Näillä rahoitetaan Suomen kannalta perustavaa laatua olevaa pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelmaa. Rahoitusta pohjoiseen ulottuvuuteen voidaan kohdistaa kolmen Tacis-budjettilinjan kautta: varsinainen Tacis, jo edellä todettu raja-alueohjelma sekä parlamentin aloitteesta vuosina 1999—2001 budjetissa ollut Itämeren alueen määräraha. Koska Suomi ei ole esittänyt pohjoisen ulottuvuuden tueksi uusia rahoitusinstrumentteja, on voitava edellyttää, että komission käytössä olevien instrumenttien rahoitustaso taataan. Mikäli

Tacis-budjetti laskee, huononee myös todennäköisyys saada rahoitusta pohjoisen ulottuvuuden hankkeisiin.

Yhteisön ohjelmat eivät ole helposti yhteensovitettavissa pohjoisen ulottuvuuden tavoitteiden kanssa. Valtiovarainvaliokunta on jo aiemmissa yhteyksissä (mm. VaVL 18/2001 vp) todennut, että pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman toimeenpanemiseksi tulee tehostaa eri ohjelmien (Interreg-, Phare-, Ispa-, Sapard- ja Tacis-ohjelmat) hallinnosta vastaavien tasojen keskinäistä yhteistyötä sekä yhteistoimintaa kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa konkreettisten hankkeiden rahoittamiseksi. Saadun selvityksen mukaan ohjelmien yhteensovittaminen on kuluvaan vuoden aikana jossain määrin edistynyt. Komissio laati pohjoisen ulottuvuuden ministerikonferenssiin huhtikuussa ohjeet Tacis- ja Interreg-ohjelmien yhteensovittamisesta. Suomi on edesauttanut ohjelmien yhteensovittamista lähialuevaroin rahoitetulla hankkeella. Hanke tukee sekä hankeosaamisen kehittämistä lähialueilla, yhteistä hankepriorisointia että hankkeiden laadun parantamista. Valtiovarainvaliokunta painottaa ohjelmien keskinäisen koordinaation lisäämistä myös jatkossa.

Liikenneverkot. Unionin laajentuessa Euroopan laajuisten liikenneverkkojen merkitys korostuu ja niiden rahoitustarve kasvaa. Hyvillä liikenneyhteyksillä on keskeinen merkitys alueellisten erojen poistamisessa ja alueellisen kilpailukyvyyn parantamisessa. Euroopan laajuisten verkkojen tehokas liittäminen ehdokasmaita kauemmas vakauttaa ja kehittää talousyhteistyötä myös näiden maiden kanssa ja niiden kesken. Euroopan liikennejärjestelmän kehittämiseen kohdistuu kuitenkin suuria paineita, sillä liikennemäärien ja liikennemuutosten lisääntyessä tulisi samanaikaisesti vähentää liikenteen ympäristöhaittoja, kiinnittää huomiota kestäväan kehitykseen ja lisätä liikenteen turvallisuutta. EU korostaa ympäristöystävällisten liikennemuotojen, rautatie- ja vesikuljetusten, merkitystä erityisesti tavarakuljetusten käyttämien reittien kehittämisessä.

Valiokunta painottaa liikenneinfrastruktuuriin liittyvien hankkeiden merkitystä osana pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelmaa. Kuten edellä on todettu, yhteisön ohjelmat eivät ole helposti yhteensovitettavissa pohjoisen ulottuvuuden tavoitteiden kanssa. Pohjoisen ulottuvuuden merkityksen korostuessa on huolehdittava rahoitusjärjestelmien määrätietoisesta kehittämisestä toimintaohjelman hankkeiden toteuttamiseksi.

Hyvät liikenneyhteydet ovat olennainen osa toimivaa taloudellista yhteistyötä Venäjän ja EU:n välillä. Suomen kannalta keskeinen liikennekäytävä Venäjälle on korridoori 9A Helsingistä Pietarin kautta Moskovaan. Tähän liittyy myös nopean junaliikenteen kehittäminen Helsingin ja Pietarin välille, mikä edellyttää mm. raitinfrakstruktuurin kehittämistä. Jatkossa tulee kiinnittää huomiota mahdollisuuteen saada EU-rahoitusta hankkeen toteutukseen. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että vesiliikenteen ja erityisesti Itämeren liikenteen kehittämiseen suunnataan voimavaroja. Samalla tulisi panostaa satamien ja niitä palvelevien muiden liikenneyhteyksien kehittämiseen sekä muutoinkin eri liikennemuotojen yhdistämistä koskeviin investointeihin.

Ympäristökysymykset. Laajentuvan unionin lähialueiden tukeminen on erittäin perusteltu valinta erääksi budjetin painopistealueeksi myös ympäristön kannalta, sillä ympäristökysymysten hoitaminen edellyttää huomattavia resursseja paitsi hakijamaissa myös ehdokasmaita reunustavilla alueilla. Suomi on jo pitkään tehnyt lähialueyhteistyötä ympäristöasioissa Baltian maissa, Luoteis-Venäjällä sekä Puolassa. Suomen kannalta keskeisenä tavoitteena on sellaisten lähialueilta peräisin olevien päästöjen vähentäminen, jotka vaikuttavat Suomeen ja Itämereen. Hankkeissa keskitytään ilman- ja vesiensuojeluun sekä jätehuoltoon. Myös lähialueiden luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ovat keskeisiä tavoitteita, samoin kasvihuonekaasuja vähentävien yhteistoteutushankkeiden tukeminen. Tuloksekkaan toiminnan edellytyksenä on tehokas mo-

nenkeskinen yhteistyö mm. EU:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa.

EU:n ympäristönsuojelun lainsäädännön tasoa pidetään varsin korkeana. Ympäristölainsäädännön harmonisointi ja lainsäädännön tehokas toimeenpano ja valvonta ovatkin suuria haasteita, jotka edellyttävät huomattavia taloudellisia investointeja. EU:n rooli on keskeinen myös ilmastomuutokseen ja ilmansuojeluun liittyvissä kysymyksissä. Päästöjen kehitys riippuu paljolti mm. kunkin maan sosioekonomisesta ja teknologisesta kehityksestä, jolloin EU:n omaan tukipolitiikkaan liittyvillä ratkaisuilla on huomattava merkitys.

Valiokunta korostaa myös ympäristösektorin kehittämistä osana pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelmaa.

Itämeren tilan kannalta on erittäin myönteistä, että Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon rakentamishanke etenee. Itämeren tilan paraneminen edellyttää edelleen huomattavia kansainvälisiä toimia ja unionin laajentuessa EU:n ympäristöpolitiikkaan Itämeren alueella on perusteltua suunnata lisäpanostuksia. On myös välttämätöntä, että tulevat jäsenmaat täyttävät EU:n ympäristökriteerit tullessaan jäseniksi. Ravinnekuormituksen vähentämisen ohella jatkossa on parannettava mm. Itämeren alueen kemikaali- ja öljyvahinkojen torjuntaa sekä tehostettava Itämeren tilan tutkimusta.

3. Maaseudun kehittämisen voimistaminen

Hallitus on painopisteasettelussaan korostanut maaseudun kehittämistoimenpiteitä, joiden avulla voidaan maaseudulle luoda vaihtoehtoisia työtilaisuuksia, monipuolistaa maaseudun elinkeinorakennetta ja osaltaan turvata perusmaatalouden kannattavuus. Se on pitänyt tärkeänä, että määrärahoja maaseudun kehittämistoimenpiteiden rahoitukseen lisätään yhteisötasolla.

Valtiovarainvaliokunta kiinnitti maaseutupolitiikkaan huomiota muun muassa toisesta koheesioraportista antamassaan lausunnossa VaVL 15/2001 vp. Tässä yhteydessä se halusi käsitteellisesti erottaa maaseutupolitiikan ja maatalous-

politiikan toisistaan. Maaseutupolitiikka on huomattavasti laaja-alaisempaa ja koskee maaseudun kaikkia elinkeinoja ja väestöryhmiä.

Koheesioraportin käsittelyn yhteydessä kävi myös ilmi, että komission käsitys maaseudusta poikkeaa olennaisesti Suomessa omaksutusta käsityksestä. Valtioneuvoston maaseutupoliittisia linjauksia koskevan periaatepäätöksen mukaan maaseutukäsitteeseen luetaan toimenpiteistä riippuen keskusten läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu, syrjäinen maaseutu, vuorovaikutustoimenpiteiden kautta myös kaupungit. Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että erityisesti harvaan asuttu, syrjäinen maaseutu on hyötynyt liian vähän aluekehitysviranomaisten vastuulla olevasta EU:n rakennerahastojen ohjelmaperusteisesta kehittämistyöstä. Kehittyvää, monipuolistuvaa maaseutuasumista on syntynyt vain muutamien harvojen kasvukeskusten ympärille.

Tämänkertaisessa kannanotossaan hallitus painottaa resurssien lisäämistä siten, että eri alueita ei aseteta eriarvoiseen asemaan. Lisäksi on huolehdittava siitä, että perusmaatalouden kannattavuus ei vaarannu yhteisön epäsuotuisilla alueilla.

Tässä yhteydessä valiokunta painottaa alueellisen maaseudun kehittämisohjelman, ALMAN merkitystä. Tätä ohjelmaa toteutetaan vuosina 2000—2006 tavoite 1 -ohjelman ulkopuolisilla alueilla Etelä- ja Länsi-Suomessa lukuun ottamatta 12 suurimman kaupungin asemakaava-alueita. ALMAN tavoitteena on pysäyttää syrjäisen maaseudun ja ydinmaaseudun väkiluvun aleneminen ja saada näin aikaan alueen tasapainoinen väestökehitys ja -rakenne sekä lisätä yritystoimintaa ja työmahdollisuuksia. Tavoitteena on myös vahvistaa maatilojen toimeentuloperustaa sekä säilyttää maaseutukylät toimivina asuin-, työ- ja yrittämisympäristöinä. Toiminnassa korostetaan erityisesti harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun kokonaisvaltaista kehittämistä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että koko ohjelmakautta 2000—2006 ajatellen ALMA-ohjelman rahoituskehys on noin puolet siitä, mitä alueellisiin tarpeisiin perustuvassa en-

simmäisessä ohjelmaluonnoksessa suunniteltiin. Mikäli ohjelman rahoituskehystä on mahdollista tarkastella uudelleen, on varojen käytölle olemassa selkeitä kohteita.

4. Unionin energiapolitiikkaan panostaminen

Valtioneuvosto on kuvannut kirjelmässään energiapolitiikan painopistealueen melko kapeaksi. Se on maininnut lähinnä uuden TEN-suuntaviivapäätöksen ja siihen liittyvät maakaasu- ja sähköverkkoinvestoinnit unionin alueella ja hakijamaissa. Tämä johtunee siitä, ettei EU:lla ole vielä yhteistä energiapolitiikkaa, vaan se kuuluu edelleen jäsenmaiden toimivaltaan.

Valiokunta kannattaa kirjelmässä esitettyjen tutkimushankkeiden eteenpäinviemistä ja katsoo lisäksi, että yhteistyö ja panostus Euroopan maakaasuverkoston ulottamiseksi tulevaisuudessa Suomeen ja sen lähialueille on tarpeen. Suomi voisi omalta osaltaan ja osana pohjoisen ulottuvuuden toimenpideohjelman pyrkiä edistämään pohjoisia yhteyksiä Keski-Euroopan ja Venäjän välille.

Valiokunta katsoo lisäksi, että energiapolitiikan tulee olla laajemminkin EU:n budjetin painopistealueena toimivien sisämarkkinoiden luomiseksi myös energia-alalla. Onhan esimerkiksi Lissabonissa asetettu tavoite, jonka mukaan kaikki kuluttajat olisivat oikeutettuja valitsemaan kaasun ja sähkön tuottajansa vuonna 2005.

Toimenpiteet energia-alalla voisivat painotua esimerkiksi komission energiahuoltostrategiasta Euroopalle valmisteleman Vihreän kirjan linjauksiin: (1) kysyntään vaikuttamiseen, (2) energian käytön tehostamiseen ja energian säästöön, (3) energiatarjontaan vaikuttamiseen ja uusiutuvien energiamuotojen kehittämiseen sekä (4) energihuollon varmistamiseen.

Myös uusiutuvia energialähteitä koskeva Valkoinen kirja vuodelta 1997 ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön edistämistä koskeva direktiivi, joka hyväksyttiin tämän vuoden syyskuussa, antavat hyvän pohjan eurooppalaiselle yhteistyölle. Valkoisessa kirjassa on asetettu tavoite nostaa uusiutuvien energialähteiden osuus nykyisestä 6—7 prosentista 12 prosenttiin

vuoteen 2010 mennessä. Direktiivissä edellytetään, että 22,1 prosenttia EU-alueen sähkön tarpeesta tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä vuoteen 2010 mennessä. Tämä edellyttää johdonmukaista panostusta energiahankkeisiin, kunnes tavoitteisiin on päästy. Myös Kioton ilmastopimus tulee vaikuttamaan kaikkiin energiapolitiikan lohkoihin.

Suomi on Euroopan kärkimaa uusiutuvien energialähteiden käyttäjänä. Se on edelläkävijä myös useissa keskeisissä asioissa, kuten biopolttoaineiden käytössä ja yhdistetyn sähkön ja läm-

mön tuotannon hyödyntämisessä sekä energiateknologian tuottajana. Tätä kautta Suomen tulee toimia aktiivisesti aloitteentekijänä niin budjetin painopistealueita valittaessa kuin toimien käynnistämisessä valintojen jälkeen.

Lausunto

Lausuntonaan valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä todetuin huomautuksin.

Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Maria Kaisa Aula /kesk
jäsen. Pirjo-Riitta Antvuori /kok (osittain)
Seppo Kääriäinen /kesk
Reijo Laitinen /sd (osittain)
Markku Laukkanen /kesk
Hanna Markkula-Kivisilta /kok (osittain)
Tuija Nurmi /kok
Ola Rosendahl /r (osittain)
Matti Saarinen /sd
Sakari Smeds /kd
Irja Tulonen /kok

Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Kari Uotila /vas
Jukka Vihriälä /kesk
vjäs. Ulla Anttila /vihr
Liisa Hyssälä /kesk (osittain)
Ulla Juurola /sd (osittain)
Riitta Korhonen /kok (osittain)
Pirkko Peltomo /sd (osittain)
Iivo Polvi /vas (osittain)
Jussi Ranta /sd (osittain)
Anu Vehviläinen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Arvo J. Kämppi,
valiokuntakäsittelyssä
valiokuntaneuvos Alpo Rivinoja,
jaostokäsittelyssä
valiokuntaneuvos Marjo Hakkila,
jaostokäsittelyssä

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko,
jaostokäsittelyssä
valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen,
jaostokäsittelyssä.